

Kazimierz Gołąb

Tadeusz Silnicki : w 75-lecie urodzin i 50-lecie pracy naukowej

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 9/3-4, 339-362

1966

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KAZIMIERZ GOŁĄB

TADEUSZ SILNICKI

W 75-lecie urodzin i 50-lecie pracy naukowej

W roku 1963 minęło pięćdziesiąt lat od ukazania się w druku — w 1913 r. — pierwszej, historyczno-prawnej monografii Tadeusza Silnickiego p. t. „*Prawo elekcji królów w dobie jagiellońskiej*”. W ciągu tego półwiecza znakomity historyk i kanonista wzbogacił polską naukę historyczną szeregiem cennych dzieł i studiów, poruszających wiele pierwszorzędnych zagadnień — pisanych piękną, poprawną polszczyzną¹.

¹ Przy pisaniu niniejszej pracy korzystałem — między innymi — z następujących materiałów:

1. Akt personalnych prof. dr Tadeusza Silnickiego z jego przedwojennej i powojennej działalności uniwersyteckiej, przechowywanych w Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, a udostępnionych mi za łaskawym zezwoleniem J. M. Rektora U.J. prof. dr Stefana Grzybowskiego.
2. Artykułów A. Glińskiej o profesorze Tadeuszu Silnickim, w związku z przyznaniem mu nagrody naukowej imienia Włodzimierza Pietrzaka za rok 1962, drukowanych w nr 272 „*Słowa Powszechnego*” z 15. XI. 1962 i w nr 47 „*Kierunków*” z 25. XI. 1962.
3. „*Kroniki Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie za rok szkolny 1924/25*”, Lwów 1925, str. 105.
4. *Sprawozdań Towarzystwa Naukowego we Lwowie*, t. VII, (1927), str. 190—191.
5. „*Kroniki Uniwersytetu Poznańskiego*”
 - a. za lata 1928/29, Poznań 1930, str. 132.
 - b. za lata 1929/30 i 1930/31, Poznań 1932, str. 44, 114.
 - c. za lata 1931/32, Poznań 1933, str. 89.
 - d. za lata 1932/33, Poznań 1934, str. 9, 42, 169—170.
 - e. za lata 1933/34, Poznań 1935, str. 7, 112, 234.
 - f. za lata 1934/35, Poznań 1936, str. 9, 52.
 - g. za lata 1935/36, Poznań 1937, str. 34, 36.
 - h. za lata 1936/37, Poznań 1938, str. 84, 123.
 - i. za lata 1945—1954/55, Poznań 1958, str. 74, 125.
 - k. za lata 1957/58, Poznań 1960, str. 39, 64, 65.
 - l. za lata 1959/62, Poznań 1963, str. 66, 106.
6. „*Bibliografię historii polskiej*” od R. XXVII „*Kwartalnika Historycznego*” z 1913 r.

Pięćdziesięcioletni dorobek naukowy profesora Tadeusza Silnickiego zwraca na siebie uwagę rozległością i różnorodnością tematyki badawczej, tak rzeczowej jak chronologicznej i terytorialnej. Dostojny Jubilat jest nadal czynny jako badacz i z pewnością do sumy swych dotychczasowych osiągnięć doda jeszcze nie jedno dzieło, studium czy artykuł. Niemniej wydaje się jakąś potrzebą, by ten pięćdziesięcioletni publieusz naukowy profesora Silnickiego uczcić bodaj większym artykułem, zapoznającym bliżej naszych historyków z jego działalnością pedagogiczną i wybitną twórczością pisarską.

I

Tadeusz Silnicki urodził się 5 października 1889 roku w Wierchosławicach, w powiecie tarnowskim, w województwie krakowskim. Rodzina jego wywodzi się z Radomskiego. Rychło jednak przenosi się do Lwowa, gdzie w latach 1900—1908 uczęszcza do III gimnazjum klasycznego, imienia cesarza Franciszka Józefa, późniejszego gimnazjum imienia Stefana Batorego. Uczą go tam tacy wybitni pedagodzy — a przyszli profesorowie uniwersyteccy — jak Władysław Witwicki, Konstanty Wojciechowski i ks. Adam Gerstmann. W dniu 20 czerwca 1908 r. zdaje — z odznaczeniem — egzamin dojrzałości. W tym też mieście podejmuje swe studia historyczne i prawnicze, zakończone w 1914 r. doktoratem z historii i historii sztuki. Jest uczniem, między innymi, takich znanych profesorów jak Jana Bołoz-Antoniewicza, historyka sztuki, Bronisława Dembińskiego, Ludwika Finkla i Stanisława Zakrzewskiego, wykładających historię Polski, oraz Eugeniusza Romera, geografą². Po zło-

7. W. Zmarza „Polskiej bibliografii prawa kanonicznego 1925—1933”, Włocławek 1935/36, (odbitka z „Ateneum Kapłańskiego”).
8. J. Bara — W. Zmarza „Polskiej bibliografii prawa kanonicznego od wynalezienia druku do 1940”, t. II za lata 1800—1940, Lublin 1947.
9. J. Bara „Polskiej bibliografii prawa kanonicznego za lata 1941—1956”, Warszawa 1959, (odbitka z „Prawa Kanonicznego”).
10. J. Sawickiego „Materiałów do polskiej bibliografii historyczno-prawnej od r. 1944”, ukazujących się od t. V, z. 2, (1954), „Czasopisma prawno-historycznego”.
11. J. Sawickiego „Die Entwicklung der Kirchenrechtswissenschaft in in Polen 1918—1957”, Österreichisches Archiv für Kirchenrecht, z. 4, Wien 1958, str. 243—269.
12. S. Bielińskiej — M. Witkowskiego „Bibliografii wydawnictw Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk 1856—1956”, Roczniki Historyczne, R. XXIII za rok 1957.

Streszczenie niniejszej pracy podaję w artykule p. t. „De professore doctore Thaddaeo Silnicki semisaecularia doctissimis studiis data solemniter celebrante”, ogłoszonym w Revista Espanola de Derecho Canonico, v. XVIII, nr 53, (1963), str. 625—631.

² O tych profesorach por. W. Podlacha „Jan Bołoz-Antoniewicz (1858—1922)”, *Prace Sekcji Historii Sztuki i Kultury Towarzystwa Naukowego we Lwowie*, t. I, Lwów 1929; J. Parandowski, *Wspomnienia i sylwety*, Ossolineum 1960, w rozdziale zatytułowanym: „A passionate pilgrim”, H. Barycz, „Bronisław Dembiński i jego stanowisko

zeniu na Uniwersytecie Jana Kazimierza, w 1913 r. — również z odznaczeniem — egzaminu z zakresu historii i geografii na nauczyciela szkół średnich, uczy w latach 1914—1929 zarówno w państwowych jak i w prywatnych gimnazjach we Lwowie³. Przejściowo wykłada także język polski i język łaciński.

Jeszcze przed uzyskaniem doktoratu z filozofii Tadeusz Silnicki pracuje naukowo w dziedzinie historii prawa polskiego, pod kierunkiem profesora Oswalda Balzera⁴, biorąc udział — w latach 1908—1913 — w jego seminarium historyczno-prawnym. Owocem tej pracy jest 124 str. rozprawa p. t. „*Prawo elekcji królów w dobie jagiellońskiej*”, wydana drukiem we Lwowie w 1913 r. Była to teza doktorska Tadeusza Silnickiego⁵. Jak nie trudno obliczyć autor miał wtedy 24 lata, a jej pisanie przypada zapewne na lata 1911 i 1912, a więc na koniec jego studiów uniwersyteckich. W latach 1920—1928 uczestniczy w seminarium prawa kościelnego prowadzonym na U.J.K. przez profesora Władysława Abrahama⁶). Te dwa seminaria, głośne na terenie Lwowa i całej Polski, którym — w 1948 r. — poświęci obszerniejsze wspomnienia⁷, przygotowują go znakomicie do pracy naukowej, a niebawem i pedago-

w *historiografii polskiej*”, *Przegląd Zachodni*, t. II, Poznań 1946; T. Modelski i „*Ludwik Finkel* (20. III. 1958 — 24. X. 1930). Zarys biograficzny”, *Kwartalnik Historyczny*, R. XLVI, t. I, z. 1—2, Lwów 1932; K. Sreniowska „*Stanisław Zakrzewski. Przyczynek do charakterystyki prądów ideologicznych w historiografii polskiej 1893—1936*”, Łódź 1956; J. Czyżewski, „*Życie i dzieło Eugeniusza Romera*”, w t. I prac wybranych Eugeniusza Romera, Warszawa 1960, str. 9—115. Nadmienić jeszcze należy, że Tadeusz Silnicki w latach 1912—1914 pełni funkcje asystenta przy katedrze historii sztuki, kierowanej przez prof. Jana Bożo-Antoniewicza.

³ W IV imienia Jana Długosza, w VII imienia Tadeusza Kościuszki i w prywatnych zakładach: sióstr Urszulanek i Sacré-Coeur. Jako profesor gimnazjalny wydaje „*Historię Polski*”, (Lwów 1922, str. 111), która w skondensowanej formie podaje dzieje naszego państwa.

⁴ Por. T. Silnicki, „*Oswald Balzer, Wspomnienie pośmiertne*”, Poznań 1933.

⁵ Praca ta, mimo upływu 50 lat od jej wydania, jest w swych wynikach nadal aktualna i cytują ją wszystkie najnowsze podręczniki do historii ustroju Polski. Por. np. podręczniki do historii ustroju Polski Stanisława Kutrzeby i Zygmunta Wojciechowskiego.

⁶ Wielki wpływ na kierunek studiów Tadeusza Silnickiego wywarły były jego prefekt gimnazjalny ks. Adam Gerstmann, późniejszy profesor teologii pastoralnej Wydziału Teologicznego i dwukrotny rektor U. J. K. we Lwowie. Z nim odbył Tadeusz Silnicki — w 1905 r. — pierwszą swą podróż do Rzymu. On też skierował go do profesora Władysława Abrahama na prawo kościelne.

⁷ Por. „*Wspomnienia o seminariach profesorów Oswalda Balzera i Władysława Abrahama*”, *Z zagadnień dydaktycznych szkolnictwa wyższego*, z. 1, str. 77—81. W seminarium tym brali wówczas udział między innymi tacy kanoniści jak Leon Halban, ks. Piotr Kałwa, Jakub Sawicki i ks. Michał Wyszyński.

gicznej. Profesorowie: Balzer i Abraham pozostaną dla niego na zawsze wzorami naukowców i pedagogów wielkiego stylu, którzy tworzyli nie tylko dzieła, ale i szkoły⁸. Stąd wystąpi później w obronie ich dorobku naukowego przed pochopną i niesprawiedliwą krytyką ze strony niektórych historyków, okazując w ten sposób szacunek dla swych mistrzów, którzy kształtowali jego młodość i oddziaływali nań, tak bezpośrednio, swymi dziełami. Przez dłuższy czas wahać się jednak będzie z wyborem przedmiotu i mistrza, by ostatecznie obrać za pole swych badań historię prawa kościelnego i rozwiniąć w tym kierunku bardzo owocną działalność.

W r. 1923 otrzymuje Tadeusz Silnicki stypendium rządu francuskiego dla pogłębienia na francuskich uczelniach swych studiów historyczno-prawnych i poznania kraju, który, pod wielu względami, przodował światu niemal od zarania swych dziejów. Pobyt we Francji wykorzystuje na pracę w bibliotekach i archiwach, oraz słuchanie wykładów z historii prawa kościelnego. W Bibliothèque Nationale w Paryżu bada rękopisy „Collectio trium partium” biskupa Iwona z Chartres z XII w., na Wydziale Prawa Sorbony uczęszcza na wykłady profesora Pawła Fournier’a, najlepszego znawcy przedgracjanowych źródeł prawa kanonicznego, zaś w Ecole des Hautes Etudes słucha profesora Roberta Génestal’a, który, w tym czasie, pisze swe dzieło „*Le Privilegium Fori en France du Décret de Gratian à la fin du XIV-eme siècle*” (1924), będące jakby podsumowaniem jego dotychczasowych studiów na tym przywilejem we Francji w dobie Średniowiecza.

W latach 1923—1928 pełni Tadeusz Silnicki funkcje starszego asystenta przy katedrze prawa kościelnego U. J. K. we Lwowie. W tym okresie wydaje „*Ordo visitationis z początku XV w.*”, drukowane w 1925 r. w „Księdze pamiątkowej ku czci Oswalda Balzera”, „*Wpływy francuskie na organizację Kościoła w Polsce w XII i XIII w.*”, zgłoszone — jako artykuł — na IV powszechny zjazd historyków polskich w Poznaniu w 1925 r., oraz „*Wpływy francuskie na polski Kościół w XI—XIII w.*”, zamieszczone w „Przeglądzie Teologicznym” z 1926 r. Materiały do tych dwu ostatnich prac zostały przez autora zebrane we Francji, podczas jego tam pobytu. W r. 1927, na podstawie 158 str. rozprawy p. t. „*Organizacja archidiaconatu w Polsce*”, habilituje się z prawa kościelnego u profesora Władysława Abrahama. Praca ta, dzięki swemu rozległemu tematowi i wybitnym walorom naukowym, stawia

⁸ Ci dwaj wybitni uczeni byli rówieśnikami i przyjaciółmi. Razem studiowali na IV roku prawa U. J. w Krakowie, razem brali też udział w seminarium prawa polskiego, prowadzonym przez prof. Michała Bobrzyńskiego. W tej chwili minęła już setna rocznica ich urodzin. Jeśli chodzi o prof. Abrahama to rocznicę tę uczcił specjalny numer „Prawa Kanonicznego”, za rok 1961, który pojawił się w styczniu 1963.

go od razu w rządzie czołowych polskich historyków prawa kościelnego i predestynuje do rychłego objęcia katedry.

Organizacja archidiakonu w Polsce była do czasów badań Tadeusza Silnickiego mało znana, mimo że urząd ten był przez kilka wieków jednym z najważniejszych urzędów kościelnych, niemal pierwszym po biskupie. Archidiakon miał też swoją bogatą historię, w której przeszedł ewolucję od jednego archidiakona na całą diecezję, do kilku, lub kilkunastu archidiakonów, stojących na czele osobnych okręgów, na które, z reguły, rozpadały się poszczególne diecezje. Tadeusz Silnicki omawia ten urząd w rozwoju historycznym, zwracając uwagę na silne wpływy zachodnie — szczególnie francuskie — jak nań oddziaływały⁹.

Rozprawa Tadeusza Silnickiego o archidiakonacie w Polsce odbija się także echem w nauce zagranicznej i zyskuje uznanie wybitnego znawcy spraw polskich i słowiańskich, autora „*Die rechtlichen Grundlagen der Pfarrorganisation auf westslavischem Boden und ihre Entwicklung während des Mittelalters*”, profesora Henryka, Feliksa Schmid'a, z uniwersytetu austriackiego w Graz'u, który — w 1928 r. — poświęca jej recenzję, zamieszczoną w t. XVII „*Zeitschrift der Savigny — Stiftung für Rechtsgeschichte — Kanonistische Abteilung*”¹⁰.

II.

Po otrzymaniu docentury Tadeusz Silnicki prowadzi przy boku prof. Abrahama wykłady i ćwiczenia z prawa kościelnego na Wydziale Prawnym U. J. K. we Lwowie. Jest też członkiem komisji egzaminacyjnych — we Lwowie: I roku prawa, z zakresu historii prawa polskiego, II roku prawa, z zakresu prawa kościelnego, oraz w Lublinie: I roku prawa K. U. L. z zakresu historii prawa polskiego, jako suplent profesora Stanisława Starzyńskiego. 1 lutego 1929 r. otrzymuje dekret nominacyjny na nadzwyczajnego profesora prawa kościelnego na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. Przychodzi tu ze Lwowa, z tamtejszego uniwersytetu, oraz z gimnazjów lwowskich, od których — w jego czasach — zaczynało start wielu późniejszych profesorów uniwersyteckich. Wykłady rozpoczyna w roku akademickim 1928/1929, konkretnie z końcem stycznia 1929 r.

Profesor Silnicki organizuje zaraz na Uniwersytecie Poznańskim zakład naukowy prawa kościelnego (którego tutaj dotąd nie było) i zostaje kierownikiem katedry tego przedmiotu. Prowadzi też osobiście wykłady i ćwiczenia z prawa kościelnego. Tematem jego wykładów

⁹ Por. „*Z dziejów Kościoła w Polsce. Studia i Szkice historyczne*”. Warszawa 1960, str. 263—64. Do szerszych badań nad organizacją archidiakonu w Polsce powróci nasza nauka dopiero po r. 1945. Por. bibliografia J. Bara i J. Sawickiego.

¹⁰ „*O organizacji archidiakonatu w Polsce*” pojawiła się też recenzja w języku łacińskim — w vol. III „*Apollinaris*”, Romae 1930, na str. 465—466 podpisana inicjałami: C. M.

jest historia i system prawa kościelnego, z szerokim uwzględnieniem problematyki polskiej. Ze spraw polskich, na plan pierwszy, wybija się historia kościelnego prawa partykularnego, postanowienia wyznaniowe polskich konstytucji, oraz przepisy konkordatu, zawartego w dniu 10 lutego 1925 r. między Polską a Stolicą Apostolską. Tak podchodził też do tego przedmiotu mistrz Tadeusza Silnickiego — profesor Władysław Abraham, który zespalał w jeden system historię prawa kościelnego z jego dogmatyką, dając przewagę historii, gdy przed nim górowały raczej przepisy dogmatyczne. Ogólny zarys wykładów profesora Silnickiego obejmował następujące grupy zagadnień:

1. Źródła prawa kanonicznego
2. Historię prawa kościelnego
3. Stosunek Kościoła do państwa
4. Hierarchię kościelną
5. Kościelne prawo małżeńskie
6. Urzędy i beneficja kościelne
7. Kościelne prawo karne

Profesor Silnicki — poza skryptami (nieautoryzowanymi) — nie wydał dotąd żadnego podręcznika do prawa kościelnego. Uważał, że przedmiot ten znalazł, w polskiej literaturze, dobre opracowanie u Edwarda Rittnera, jeśli chodzi o partie historyczne i u ks. Franciszka Bączkowicza — jeśli idzie o aktualne problemy prawno-dogmatyczne. Z prac niemieckich zawsze wysoko cenił i polecał podręcznik profesora Jana Sägmüllera p. t. „*Lehrbuch des katholischen Kirchenrechts*”¹¹ i profesora W. Plöchla „*Geschichte des Kirchenrechts*”. Na ćwiczeniach przerabiał zazwyczaj ze studentami źródła prawa kościelnego i kanonicznego, z kodeksem prawa kanonicznego z 1917 r. na czele. Pod jego kierunkiem opracowano również szereg prac magisterskich. Profesor Silnicki brał też żywy udział, jako prelegent w „Powszechnych Wykładach Uniwersyteckich”, które w Poznaniu pozostawały pod znakiem kierownictwem profesora Zygmunta Wojciechowskiego. Ich teren rozciągał się nawet na niemieckie wówczas Powiśle i Prusy Wschodnie.

Od roku 1928 podejmuje profesor Silnicki szereg podróży zagranicznych. W celu pogłębienia swej wiedzy w dziedzinie kanonistyki, jak i poszerzenia horyzontów naukowo-kulturalnych, wielokrotnie odwiedza Austrię, Niemcy, Belgię, Holandię, Francję, Włochy i Hiszpanię. Dotąd był tylko w Rzymie, Paryżu i — podczas pierwszej wojny światowej — w Moskwie, Kijowie i Odessie, teraz bawi w szeregu miast Zachodniej Europy. Zatrzymuje się na dłużej, między innymi, w Bibliotece Watykańskiej w Rzymie, Bibliothèque Nationale, Bibliothèque S-te Genevieve i w Bibliotece Instytutu Francuskiego w Paryżu, w Nationalbibliothek w Wiedniu, w archiwum opactwa benedyktyńskiego w Melk nad Dunajem (Dolna Austria), oraz w bibliotekach i archiwach:

¹¹ Ostatnie wydanie t. I pochodzi z 1934 r.

Wrocławia, Berlina i Wiednia. Wynikiem tych podróży i badań są przede wszystkim dwie jego prace o francuskich kardynałach z XIII w.: Gwidonie i Hugonie — pierwsza p. t. „Kardynał legat Gwidon, jego synod wrocławski w r. 1267 i statuty tego synodu”, zamieszczona w 1931 r. w „Księżce pamiątkowej ku czci Władysława Abrahama”, druga p. t. „Kardynał legat Hugo St. Cher a Polska”, wydana w 1933 r. w „Rocznikach Historycznych”. Dla historyka prawa szczególną wartość przedstawia rozbiór statutów wrocławskich kardynała Gwidona z 1267 r. i mistrzowskie porównanie ich z jego wcześniejszymi i późniejszymi statutami: bremeńskimi, magdeburskimi i wiedeńskimi z lat 1266—1267, oraz z „Dekretałami” papieża Grzegorza IX z 1234 r.

Pobyt w Niemczech udostępnił też Tadeuszowi Silnickiemu wiele źródeł i literatury do pomnikowego, 389 str., dzieła p. t. „Dzieje i ustroj Kościoła na Śląsku do końca XIV w.”, które ukazało się w 1939 r., tuż przed wybuchem wojny. Drugie wydanie tej książki — z minimalnymi zmianami — nastąpiło w 1953 r. Liczy ona teraz 408 str. Ta wznowiona praca, dzięki swemu bogactwu treści, spotkała się z przychylnym przyjęciem przez polskich i zagranicznych historyków. Profesor Zygmunt Wojciechowski porównał ją, co do rozległości horyzontów badawczych i wykorzystanej literatury, z dziełem niemniej wybitnym, bo z dwutomową „Kulturą polską a niemiecką” (1946) profesora Mariana Friedberga z Krakowa¹². Obie, pisane z wielkim znanstwem przedmiotów, stały się poniekąd sensacją naukową lat powojennych. Dość wspomnieć, że dotąd żadna inna polska diecezja — poza wrocławską — nie doczekała się podobnego opracowania swego ustroju i dziejów, nie mówiąc już o jakimś ujęciu całościowym dziejów i ustroju Kościoła w Polsce w dobie Średniowiecza. Tadeusz Silnicki poszedł tu wyraźnie w ślady profesora Władysława Abrahama, który, w 1890 r., wydaje swą „Organizację Kościoła w Polsce do połowy w. XII”, zaś, w 1904 r., „Powstanie organizacji Kościoła łacińskiego na Rusi”.

Przy czytaniu „Dziejów i ustroju Kościoła katolickiego na Śląsku do końca XIV w.” — bo taki tytuł nosi drugie wydanie z 1953 r. — trudno nie zwrócić uwagi na jasność wykładu i przejrzystość jego konstrukcji. Bardzo informatywny i logiczny jest też podział całego materiału badawczego, co szczególnie uwidacznia się w spisie rzeczy. Stąd warto ten spis przytoczyć, bo on, w pewnym sensie, da jakieś wyobrażenie o przedmiocie dociekań autora, a może nawet zastąpi i krótkie streszczenie tej pracy. Oto spis wzięty z wydania z 1953 r.:

Wstęp

1. Określenie przedmiotu
2. Podział na okresy

¹² Por. „Historia jednej książki”, „Dziś i Jutro”, nr 43 (1953). Artykuł ten został zamieszczony później w „Studiach historycznych” Z. Wojciechowskiego, wydanych w Warszawie w 1955 r. na str. 433—436.

- I. Kościół na Śląsku przed r. 1000
- II. Dzieje Kościoła do początku w. XIII
 1. Założenie biskupstwa
 2. Tytuł katedry i diecezji
 3. Diecezja wrocławska do r. 1038
 4. Reakcja pogańska i odnowienie Kościoła
 5. Sto lat dziejów biskupstwa (1050—1149)
 6. Biskup Walter (1149—69)
 7. Bulla protekcyjna z 23 kwietnia 1155
 8. Od Waltera do Wawrzyńca (1170—1207)
- III. Ustrój Kościoła do początku w. XIII
 1. Zagadnienie ustroju Kościoła
 2. Diecezja wrocławska w stosunkach zewnętrznych
 - A. W stosunku do państwa i księcia
 - B. W stosunku do metropolii gnieźnieńskiej i do Kościoła w Polsce
 - C. W stosunku do Stolicy Apostolskiej
 - D. W stosunku do Kościoła na Zachodzie
 3. Organizacja diecezji
 - A. Biskup
 - B. Kapituła
 - C. Parafie
 - D. Klasztory
 - a. Pierwsi benedyktyni
 - b. Benedyktyni irlandzcy
 - c. Opactwo św. Wincentego we Wrocławiu
 - d. Opactwo im. N. P. Maryi kanoników regularnych św. Augustyna
 - e. Opactwo cystersów w Lubiążu
 - f. Opactwo cysterek w Trzebnicy
 - g. Opactwo Norbertanek w Rybniku, później w Czarnowąsie
 - h. Zakony rycerskie
 4. Obyczaje i kultura religijna
 - A. Kler
 - B. Społeczeństwo świeckie
 - C. Kult świętych
 5. Wyniki
- IV. Dzieje Kościoła w latach 1207—1400
 1. Charakterystyka w. XIII
 2. Wawrzyniec (1207—32)
 3. Tomasz I (1232—68)
 4. Książę Władysław, arcybiskup salzburski, administratorem diecezji (1268—70)
 5. Tomasz II (1270—92)
 6. Jan III Romka (1292—1301)

7. Charakterystyka w. XIV
 8. Henryk z Wierzbna (1302—19)
 9. Diecezja bez biskupa (1319—26)
 10. Nanker (1326—41)
 11. Przeclaw z Pogorzeli (1342—76)
 12. Po Przeclawie (1376—82—1400)
- V. Ustrój Kościoła w w. XIII i XIV
1. Diecezja wrocławska w stosunkach zewnętrznych
 - A. W stosunku do państwa
 - B. W stosunku do metropolii gnieźnieńskiej i polskiego Kościoła
 - C. W stosunku do Stolicy Apostolskiej i Kościoła powszechnego
 2. Organizacja diecezji
 - A. Biskup i zarząd centralny
 - B. Kapituła
 - C. Archidiakonaty i archipresbiteraty
 - D. Parafie
 - E. Klasztory
 - a. Benedyktyni
 - b. Augustianie, czyli kanonicy regularni
 - c. Premonstratensi reguły św. Norberta
 - d. Cystersi
 - e. Zakony żebracze
 - f. Zakony w służbie szpitali
 - F. Kultura a Kościół w zakresie obyczajów, umysłowości i prądów religijnych

Badania w opactwie Melk nad Dunajem pozwoliły przygotować profesorowi Silnickiemu artykuł, w języku niemieckim, p. t. „*Die Idee der Reform polnischer Benediktinerklöster und das Konstanzer Konzil*”, zgłoszony na VII Międzynarodowy Kongres Historyków, obradujących w Warszawie w sierpniu 1933 r. W kongresie jednak — ze względu na wyjazdy zagraniczne — nie bierze osobistego udziału. Osobiście uczestniczył tylko w V Międzynarodowym Zjeździe Historyków w Brukseli w 1923 r., na którym — po raz pierwszy po wojnie — wystąpiła oficjalnie delegacja polska. Ze zjazdów krajowych widzimy go na V Powszechnym Zjeździe Historyków Polskich w Warszawie w 1930 r.

Do tego pracowitego okresu, w latach trzydziestych, należy dorzucić jeszcze kilka artykułów Tadeusza Silnickiego o działalności naukowej i nauczycielskiej profesora Władysława Abrahama (w tym artykule w języku francuskim p. t. „*Le professeur Ladislas Abraham lauréat du prix Szajnocha de la ville de Léopol*”, 1930), wspomnienia pośmiertne o profesorze Oswaldzie Balzerze z 1933, oraz, również w tym roku wy-

dane: „Zjazd w Poznaniu w 1530 r.”¹³ i „Klasztory”¹⁴. W związku z badaniami Tadeusza Silnickiego nad historią i ustrojem Kościoła na Śląsku pozostaje jego odczyt w Katowicach w 1935 r. p. t. „*Rola diejowa Kościoła polskiego na Śląsku w wiekach XI—XII*”, drukowany, w tymże roku, w wydawnictwie Instytutu Śląskiego. W r. 1936 wychodzą w Poznaniu „*Dzieje papieży od początków Kościoła do czasów dzisiejszych*”, tłumaczone przez J. Kozolubskiego na język polski z dzieła niemieckiego „*Geschichte der Päpste*”, pióra profesora Franciszka Seppelta z Wrocławia, w którym Tadeusz Silnicki dodatkowo opracował rozdziały dotyczące się stosunków poszczególnych papieży z Polską — począwszy od X w.

Wybuch drugiej wojny światowej, w 1939 r., pozbawia profesora Silnickiego zakładu naukowego, bogatej, ponad 1000 tomowej biblioteki przyzakładowej — która w czasie okupacji niemal zupełnie zaginęła — oraz możliwości prowadzenia wykładów i badań naukowych. Barbarzyńsko wysiedlony przez Niemców z Poznania — 7 listopada 1939 r. — przebywa w obozie w dzielnicy „Główna” w Poznaniu, później zaś w Ostrowcu Kieleckim. Swe tragiczne przejścia¹⁵ przedstawi, po wojnie,

¹³ Temat ten później ponownie omówił W. Pocięcha, „*O zjeździe w Poznaniu w r. 1530*”, Kórnik 1947.

¹⁴ O klasztorach i życiu klasztorным przygotował autor nowy, obszerny artykuł, który — jak dotąd — pozostaje w rękopisie.

¹⁵ Oto wycinek z jego wspomnień:

„Wysiedlono nas, to jest mnie, matkę i naszą służącą, dnia 7 listopada o godzinie 22. Moja matka, starszka 75-letnia, złamała kilka miesięcy przedtem nogę w stawie biodrowym, była dwukrotnie operowana, ale ani władzy w nodze, ani sił nie odzyskała, tak, że stawać ani nawet poruszać się na łóżku nie mogła. Oficer, którego specjalnie zawezwano, nakazał mimo to wysiedlenie, a na wszelkie prośby i przedstawienia odpowiadał: „Befehl” — „rozkaz”. Kazano mej matce wstać i ubrać się, co było fizycznie niemożliwe. Wówczas zagrożono jej zastrzeleniem, kierując ku niej karabiny. Gdy i to nie poskutkowało, zrozumieli wreszcie żołnierze, że słyszą prawdę, ale od wykonania rozkazu nie odstąpili. Na pół ubraną stoczono moją matkę z łóżka na ściągnięty ze stołu dywan. Mnie kazano nieść ją z jednej strony za dwa rogi dywanu, żołnierz niósł z drugiej strony. Oczywiście w tych warunkach, gdy całą uwagę skupiała na sobie chora i jej ratowanie przed brutalnością, trudno było myśleć o zabieraniu rzeczy, zwłaszcza, że wszystko odbywało się w tempie błyskawicznym i wśród krzyków żołnierzy. Chciałem przecież wziąć lekarstwa i strzykawkę do zastrzyków łagodzących dotkliwe bóle — nie pozwolono. Służąca zbierała konieczne rzeczy dla mej matki — pobito ją przytym kolbami. Zdołałem spakować do walizki trochę ubrania, bielizny i drobiazgów, ustawicznie pod kontrolą i prawie wydzierając każdą rzecz z rąk żołnierzy, ale nie mogłem tej walizki zabrać, ponieważ kazano mi wynosić z domu matkę, a skoro raz znalazłem się w aucie i pod konwojem, nie wolno mi już było wrócić po rzeczy. Tak więc zostałem dosłownie tylko w tym,

polskim sądom jako świadek w procesach byłych „gauleiterów Wartehelandu”: A. Greisera i A. Jägera. Na skutek wysiedlenia z Poznania uległy zniszczeniu i zatraceniu przygotowane do druku jego prace: o reformie polskich benedyktynów, o wpływach francuskich na Kościół w Polsce, poszerzone treściowo w stosunku do dawniejszych jego studiów i zaopatrzone w dodatki z dokumentów, zaczerpniętych z bibliotek i archiwów, oraz krytyczne wydanie statutów wrocławskich kardynała Gwidona z 1267 r., z fotokopiami rękopisów. W czasie okupacji naucza tajnie w zakresie liceum humanistycznego, wykładając historię polityczną, historię literatury polskiej i języki: łaciński, niemiecki i francuski na terenie powiatów: sanockiego, jarosławskiego i krośnieńskiego w Małopolsce. Pod jego przewodnictwem kilka osób złożyło egzaminy maturalne.

III.

Po zakończeniu działań wojennych wraca Tadeusz Silnicki do Poznania i tu, w dniu 8 września 1945 r., wznawia swe wykłady z prawa kościelnego. W dniu 13 lipca 1948 r. otrzymuje nominację na profesora zwyczajnego prawa kościelnego, z jednoczesnym przeniesieniem na Uniwersytet Jagielloński w Krakowie.

W tym czasie — na skutek reorganizacji studiów prawnych — ulegają likwidacji katedry prawa kościelnego na wszystkich państwowych wydziałach prawa w Polsce, z wyjątkiem katedry tego przedmiotu w Krakowie, funkcjonującej przy tamtejszym Instytucie Historyczno-Prawnym. W Krakowie profesor Silnicki prowadzi początkowo wykłady z historii prawa kościelnego — jako przedmiotu nadobowiązkowego dla studentów prawa — później zaś z państwowego prawa wyznaniowego, objętego programem nauczania. Wykłady podaje zawsze w bardzo przejrzystej formie i dużej oratorskiej swadzie. Jednocześnie otwiera swe seminarium historii prawa kościelnego, na którym omawia i przerabia z uczestnikami polskie ustawodawstwo synodalne XIII w., oraz działalność legatów papieskich w Polsce w dobie Średniowiecza.

W okresie od 1 lutego 1952 do 1 lutego 1957 — z przyczyn od siebie niezależnych¹⁶ — nie może kontynuować na U. J. swej działalności pe-

co miałem na sobie. Moja walizka stała się oczywiście łupem żołnierzy. Patrol, który nas wysiedlał, odznaczał się szczególną brutalnością i żądzą rabunku. Por. T. Silnicki, „Humanizm — to nic nie znaczy”, Kierunki nr 42 z 21. X. 1962 oraz „Proces Artura Greisera przed Najwyższym Trybunałem Narodowym”, Warszawa 1946, str. 103—104.

¹⁶ Por. artykuł prof. Mariana Cieślaka, kierownika katedry postępowania karnego U. J. p.t. „Naprawić krzywdę wyrządzaną nauce”, Dziennik Polski, nr 268 z 9. XI. 1956.

dagogicznej. Prowadzi wówczas wykłady z powszechnej historii Kościoła, prawa kanonicznego i historii sztuki kościelnej w Arcybiskupim Seminarium Duchownym we Wrocławiu.

W powojennym dziesięcioleciu profesor Silnicki oddaje się intensywnym badaniom naukowym. Spod jego pióra wychodzi teraz szereg cennych prac, z których kolejno wymienić należy choćby najważniejsze:

1. „*Święty Wojciech — człowiek i święty oraz jego działalność na tle epoki*”, (1947), str. 48.
2. „*Władysław Abraham (1860—1941)*”, (1950), str. 82.
3. „*Początki chrześcijaństwa i organizacji kościelnej na Pomorzu*”, (1951), str. 63.
4. „*Millenium*”, (1952), str. 24.
5. „*Biskup Nanker*”, (1953), str. 133.
6. „*Arcybiskup Mikołaj Trąba*”, (1954), str. 204.
7. „*Arcybiskup Jakub Swinka i jego epoka*” (razem z K. Gołąbem¹⁷), (1956), str. 312.

Po wojnie stały się bardzo aktualne badania nad początkami państwa polskiego i polskiego Kościoła. Tematyce „millenijnej” poświęca teraz swe prace szereg uczonych — zarówno w kraju jak i za granicą. Profesor Silnicki spieszy również ze swym studium, omawiającym czasy Chrztu Polski na tle ówczesnych wydarzeń politycznych, kulturalnych i działalności osób współczesnych. Do tej „grupy millenijnej” należą też jego „*Początki chrześcijaństwa i organizacji kościelnej na Pomorzu*” — pierwsze tego rodzaju studium w polskiej literaturze historyczno-prawnej, a drugie w jego twórczości po „*Dziejach i ustroju Kościoła katolickiego na Śląsku do końca XIV w.*”. Pojawiło się ono akurat wtedy, gdy Polska ponownie zawiądnęła długim, pomorskim wybrzeżem, urzeczywistniając, po prawie tysiącleciu, granice z dokumentu „*Dagome iudex*”.

W związku z „*Millenium*” warte przypomnienia były również sylwetki: św. Wojciecha, biskupa Pragi, zakonnika benedyktyńskiego i misjonarza w Prusach, który na Polskę zwrócił uwagę całego ówczesnego świata przez swą śmierć męczeńską, arcybiskupa Jakuba Swinki, obrońcy narodu polskiego przed falą germanizacji, pod którego przemożnym wpływem łączyły się i scalały rozbite polskie dzielnice, biskupa Nankera, ostatniego Polaka na wrocławskim biskupstwie i prymasa Mi-

¹⁷ Prof. Silnicki opracował: „*Wstęp*”, rozdz. I „*Wakans i wybór*”, rozdz. II „*Lata przedbiskupie, ród i pochodzenie*”, rozdz. III „*Charakter epoki*”, rozdz. VI „*Śląski spór kościelno-polityczny*”, rozdz. VII „*Walka o monarchię (1288—1306)*”, rozdz. VIII „*Sprawa Muskaty*” i rozdz. IX „*Korona Królestwa Polskiego*” — zaś K. Gołąb rozdz. IV „*Działalność kościelna*” i rozdz. V „*Synody prowincjonalne i ich statuty*”

kołaja Trąby, doradcy króla Władysława Jagiełły spod Grunwaldu i pierwszego kodyfikatora polskiego ustawodawstwa synodalnego z 1420 r. (kodyfikacja wieluńsko-kaliska).

Biografia profesora Władysława Abrahama stanowi ukoronowanie kilku artykułów¹⁸, jakie swemu mistrzowi poświęcił Tadeusz Silnicki. W pięknie pisanej pracy poznajemy długie i pracowite życie Władysława Abrahama, jego liczne i wybitne dzieła naukowe, pracę pedagogiczną i słynne Abrahamowe seminarium, które wykształciło szereg późniejszych kanonistów, zarówno świeckich jak i duchownych. Żaden z uczniów Władysława Abrahama nie zdobył się na takie o nim studium, zarówno co do wszechstronnego ujęcia tematycznego, jak i ujęcia objętościowego (82 str.). Praca profesora Silnickiego o Władysławie Abrahamie — znacznie tematycznie poszerzona — pojawiła się w nowym wydaniu, w 1962 r., jako wstęp do jego „*Organizacji Kościoła w Polsce do połowy XII r.*”¹⁹.

1 października 1957 profesor Silnicki powraca znowu na Wydział Prawa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jako samodzielny pracownik naukowy katedry powszechnej historii państwa i prawa prowadzi wykłady monograficzne i seminarium z zakresu średniowiecznej historii prawa kościelnego. Z dniem 1 października 1960 r. — jako profesor emerytowany — przechodzi w stan spoczynku.

Po powrocie do Poznania interesują go szczególnie dwa zagadnienia naukowe: wprowadzenie chrześcijaństwa do Polski i historia soborów powszechnych. Pierwsze badania wiążą się, jak najściślej, z obchodzonym przez Kościół w Polsce „*Sacrum Poloniae Millenium*” — drugie mają związek z zapowiedzią papieża Jana XXIII zwołania drugiego soboru watykańskiego.

Wprowadzenie chrześcijaństwa do Polski w 966 r. ciągle jeszcze kryje w sobie wiele zagadek, na które w źródłach nie znajdujemy odpowiedzi. Chcielibyśmy znać dziś bliżej ludzi czynnych na tym polu, ich pracę pionierską i sięgające w przyszłość zamiary. Ale pierwsze wiadomości o naszym chrześcijaństwie są niezwykle lakoniczne i bardzo oficjalne. Mówią raczej o roli księcia w tej sprawie, a pomijają milczeniem znacznie dla nas ciekawszą rolę misjonarzy, którzy z Włoch, Francji i południowych Niemiec nieśli do nas nową wiarę wraz z kulturą romańską. W ostatnich czasach ze źródłami pisanymi zaczyna

¹⁸ Ostatni artykuł na ten temat pojawił się w „*Sprawozdaniach Pozn. Tow. Przyj. Nauk*”, w t. XIII (za lata 1945—46), str. 124—125.

¹⁹ Jest to już trzecie wznowienie „*Organizacji*” dokonane tym razem przez „*Pallottinum*” w Poznaniu. W wydany tomie zamieszczono również „*Gniezno i Magdeburg*”, „*Początek biskupstwa i kapituły katedralnej w Krakowie*”, „*Jedyne polskie biskupstwo przed r. 1000*”, oraz bibliografię prac Władysława Abrahama, zestawioną przez prof. Jakuba Sawickiego. Posłowie do „*Organizacji*” napisał Tadeusz Silnicki.

wyraźnie konkurować archeologia. Dość wspomnieć tu wykopaliska w Wiślicy — gdzie w 1959 r. odkryto stare baptysterium — które czynią realną nową hipotezę, że chrześcijaństwo przyszło do nas jeszcze w IX w., a więc na cały wiek przed Mieszkiem I. W tym wypadku ośrodkiem nowej wiary byłby Kraków, a nie Poznań, stolica pierwszych historycznych biskupów misyjnych: Jordana i Ungera. Wiele zagadnień z tych czasów, skomplikowanych i stojących dziś często w ogniu sprzecznych sądów naukowych, przedstawia profesor Silnicki w ciekawym studium p. t. „Początki organizacji Kościoła w Polsce za Mieszka I i Bolesława Chrobrego”. Studium to pojawiło się w 1962 r. w dwutomowej księdze „millenijnej”, obejmującej prace członków Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Warto jeszcze dodać, że Jubilat bierze również udział, jako autor trzech większych prac, w księdze pamiątkowej p. t. „Wkład Polski do cywilizacji chrześcijańskiej i historii Kościoła”, która to księga ukaże się w 1965 r. nakładem Św. Wojciecha w Poznaniu. Omawia w nich wprowadzenie chrześcijaństwa na Pomorzu przez biskupa Ottona z Bambergu i księcia Bolesława Krzywoustego, wpływy romańskie (francuskie i włoskie) na organizację Kościoła w Polsce, oraz kreśli sylwetkę królowej Jadwigi, której działalność tak wiele zaważyła na losach Polski i Litwy.

Studia nad soborami otwiera cykl artykułów Tadeusza Silnickiego, w tygodniku „Kierunki”, obrazujący ich historię i udział w nich delegacji polskich. Oto kolejne tytuły tych artykułów:

1. „Sobór w ustroju Kościoła”, (nr 37 z 1960).
2. „Historyczne zmagania o władzę”, (nr 38 z 1960).
3. „Udział Polaków w soborach”, (nr 18 z 1961).
4. „Wiek XIII”, (nr 21 z 1961).
5. „Ruch zjednoczeniowy po schizmie zachodniej”, (nr 23 z 1962).
6. „Sobór w Pizie rok 1409”, (nr 26 z 1961).
7. „Konstancja 1414—1418”, (nr 44 z 1961).
8. „Burzliwy rok 1415”, (nr 46 z 1961).
9. „O soborze powszechnym”, (nr 41 z 1962).

Niezależnie od wspomnianych artykułów profesor Silnicki napisał obszerną monografię p. t. „Sobory powszechne a Polska”, która — w pięknej szacie graficznej i ozdobnej obwoluty — wyszła drukiem z końcem roku 1962.

Wydana książka jest pierwszą w języku polskim pracą o soborach. Ukazała się ona w chwili, kiedy cały świat chrześcijański pozostawał pod przemożnym wpływem I sesji soboru, tego wielkiego wydarzenia w historii Kościoła XX w. Monografię profesora Silnickiego czyta się — jak zresztą wszystkie jego książki — z łatwością i zainteresowaniem. Czytelnik polski zwrócić w niej musi szczególną uwagę na partie, traktujące o naszym udziale w soborach powszechnych. Otóż pierwsze pew-

ne wiadomości o Polakach biorących udział w soborach pochodzą dopiero z XIII w. Oficjalną delegację z Polski spotykamy na IV soborze laterańskim z 1215 r. Uczestniczy w niej arcybiskup gnieźnieński Henryk Kietlicz wraz z biskupami Krakowa, Wrocławia, Lubusza i Włocławka. Od tej pory — z wyjątkiem może tylko I soboru lyońskiego z 1245 — widzimy stale naszych biskupów na soborach, niezależnie od tego, gdzie się one odbywają. Najwięcej Polaków jest na soborach reformacyjnych: w Pizie, Konstancji i Bazylei. Nigdy, ani przedtem, ani potem, nie jawili się Polacy tak licznie i świetnie i nie działali tak energicznie. Jest to zresztą epoka wielkiego politycznego znaczenia Polski, połączonej unią z Litwą. Szczególnie okazałe wypadła Polska na soborze w Konstancji w latach 1414—1418. W skład polskiej delegacji wchodzi wówczas Mikołaj Trąba, arcybiskup gnieźnieński i biskupi z Poznania i Płocka. Sam dwór arcybiskupa liczy 250 osób. Na sobór przybyła też delegacja żmudzka, złożona z 60 osób, jest około 300 osobowa grupa unicka ruska z metropolitą Kijowa Grzegorzem Camblakiem, są uczeni: Paweł Włodkowic z Brudzenia, Piotr Wolfram ze Lwowa i rektor Stanisław ze Skarbimierza. Widzimy wreszcie w Konstancji polskich rycerzy: Janusza z Tuliszkowa, kasztelana kaliskiego, Andrzeja Balickiego i Zawiszę Czarnego z Garbowa. Od soboru trydenckiego uczestniczą w soborach polscy kardynałowie, jak w Trydencie kardynał Hozjusz, zasiadający w prezydium soboru, a w I soborze watykańskim kardynał Mieczysław Halka-Ledóchowski. Na soborze laterańskim V zatwierdzono dla arcybiskupów gnieźnieńskich tytuł legata urodzonego (legatus natus) oraz tytuł prymasa, zdobyty najprawdopodobniej jeszcze na soborze w Konstancji. Niestety nasz wpływ na sobory — czego nie ukrywa w swej monografii autor — był raczej nieduży.

Pod koniec 1960 r. pojawiły się w Instytucie Wydawniczym „Pax” w Warszawie pisma wybrane Tadeusza Silnickiego, pod wspólnym tytułem „Z dziejów Kościoła w Polsce”. W tym wielkim, 500-stronicowym dziele ukazały się ponownie niektóre jego dawniejsze prace, uzupełnione i miejscami przeredagowane, zgodnie z ostatnimi wynikami nauki. Wznowieniu uległy następujące pozycje:

1. „Millenium”
2. „Święty Wojciech — człowiek i święty oraz jego działalność na tle epoki”
3. „Początki chrześcijaństwa i organizacji kościelnej na Pomorzu”
4. „Rola dziejowa Kościoła polskiego na Śląsku w wiekach XI—XIII”
5. „Organizacja archidiaconatu w Polsce” — jest to streszczenie pracy habilitacyjnej Tadeusza Silnickiego, które — pod takim tytułem — ukazało się w „Sprawozdaniach Towarzystwa Naukowego we Lwowie” w 1927 r.
6. „Kościół a zasada swobodnej dyspozycji własności ziemskiej w Pol-

- sce *Wieków Średnich*" — przedruk z miesięcznika „*Życie i Myśl*”, nr 3/4 z 1950 r.
7. „*Kardynał legat Hugo St. Cher a Polska*”.
 8. „*Kardynał legat Gwido, jego synod wrocławski w roku 1267 i statuty tego synodu*”.
 9. „*Wpływy francuskie na Kościół w Polsce w Wiekach Średnich*”. Jest to już trzecie opracowanie tego tematu przez profesora Silnickiego; pierwsze pojawiło się w „*Pamiętniku IV Zjazdu Historyków Polskich*” w 1925 r. i liczyło 6 str. — drugie, 23 str., zamieścił autor w „*Przeglądzie Teologicznym*” z 1926 r., obecne zaś studium, tematycznie rozciągnięte na całe Średniowiecze, liczy 74 str.
 10. „*Idea reformy polskich klasztorów benedyktyńskich a sobór w Konstancji*” — zawiera polskie tłumaczenie „*Die Idee der Reform polnischer Benediktinerklöster und das Konstanzer Konzil*”.
 11. „*Ordo visitationis z początku XV w.*”.

Osobną grupę prac Tadeusza Silnickiego stanowią pozycje na aktualne i ogólniejsze tematy prawnicze, społeczne i kulturalne. Wymienić tu należy takie jego artykuły, jak: „*O racjonalne ustosunkowanie się młodzieży do studiów prawniczych*” (1936), „*Zagadnienie kultury prawniczej*” (1937), „*O uniwersytet pomorski w Toruniu*” (1937), czy całe cykle artykułów w „*Tęczy*” oraz w „*Kurierze Poznańskim*”, w dziale kultury i sztuki, pozostającym pod redakcją Witolda Noskowskiego²⁰.

Tadeusz Silnicki znany jest również ze swych recenzji naukowych, w których dokonuje oceny różnych prac historycznych, czy historyczno-prawnych. Należy do tych recenzentów, którzy umieją i potrafią dojrzeć i ocenić rzetelny dorobek piszącego i jego wkład do badanych zagadnień, a nie tych — niestety dziś dość licznych — którzy recenzję rozumieją jako wyłączną krytykę omawianej pracy i zestawienie popełnionych w niej błędów i pominięć. Czasami nawet występuje w obronie kultury recenzji, która — wedle niego — winna obiektywnie i sprawiedliwie ważyć wszelkie argumenty: „pro” i „contra” i przy podkreślaniu zarzutów podnosić również i zalety omawianej pracy. Tego wymagają dobre obyczaje naukowe. Z recenzowanych przez profesora Silnickiego prac przytoczyć należy następujące:

1. „*Modlitwa u ludów pierwotnych*” (1936) — ks. F. Koniecznego.
2. „*Początki oficjalatu biskupiego w Polsce*” (1939) — A. Vetulaniego.
3. „*Prolegomena do synodyku Kościoła polskiego*” (1947) — J. Sawickiego.

²⁰ Z pośród niedrukowanych dotąd prac Tadeusza Silnickiego wymienić należy przede wszystkim jego obszerną historię Kościoła w Polsce w XV w., która wejdzie w skład wielkiej historii Kościoła w Polsce, redagowanej przez ks. prof. Zdzisława Obertyńskiego z Warszawy.

4. „*Concilia Poloniae*, Synody diecezji wileńskiej i ich statuty” (1948) — J. Sawickiego.
5. „*Prohor i Prokulf najdawniejsi biskupi krakowscy*” (1948) — J. Widadjewicza.
6. „*Studia nad relikdami wspólnej własności ziemi w najdawniejszej Polsce*” (1950) — K. Kolańczyka.

Profesor Silnicki brał także udział — jako referent — recenzent — w przewodach doktorskich i habilitacyjnych zarówno na świeckich wydziałach prawa, jak też i byłym Wydziale Teologicznym U. J. w Krakowie.

IV.

Znaczny dorobek naukowy Tadeusza Silnickiego podkreśla profesor Adam Vetulani w „*Dziejach historii prawa w Polsce*”, wydanych w Krakowie w 1948 r. Z niektórymi jego pracami zapoznaje zagranicznych historyków profesor Jakub Sawicki w studium p. t. „*Die Entwicklung der Kirchenrechtswissenschaft in Polen 1918—1957*”, ogłoszonym w Wiedniu, w 1958 r., w „*Österreichisches Archiv für Kirchenrecht*” (z. 4). Poszczególne prace profesora Silnickiego były recenzowane i omawiane przez licznych historyków i krytyków²¹. Występują wśród nich uczeni zagraniczni, jak profesor Henryk Schmid z Grazu i ks. profesor Józef Gottschalk z Fuldy, oraz autorzy polscy: J. Baszkiewicz, Z. Birkenmajerowa, C. Deptuła, J. Gawroński, ks. T. Glemma, A. Glińska, J. Kłoczowski, ks. W. Karasiewicz, C. Lechicki, ks. A. Liedtke, A. Lipska, E. Małczyńska, ks. J. Poplatek, J. Sośnicki, K. Tymieniecki, Z. Wojciechowski i P. Ziemiński. Recenzje te pojawiają się w naukowych czasopiśmie zagranicznych: „*Zeitschrift der Savigny. — Stiftung für Rechtsgeschichte — Kanonistische Abteilung*” (1928), „*Apollinaris*” (1930), „*Archiv für schlesische Kirchengeschichte*” (1954), i w „*Revue d'histoire ecclésiastique*” (1962), oraz — w Polsce — w „*Kwartalniku Historycznym*”, „*Życiu i Myśli*”, „*Naszej Przeszłości*”, „*Sobótce*”, „*Prze-*

²¹ Z recenzowanych prac wymieniamy.

1. „*Wpływy francuskie na polski Kościół XI—XIII w.*” (1 recenzja),
2. „*Organizacja archidiaconatu w Polsce*” (2 recenzje).
3. „*Rola dziejowa Kościoła polskiego na Śląsku*” (1 recenzja).
4. „*Święty Wojciech — człowiek i święty oraz jego działalność na tle epoki*” (1 recenzja).
5. „*Dzieje i ustrój Kościoła katolickiego na Śląsku do końca XIV w.*” (4 recenzje).
7. „*Arcybiskup Mikołaj Trąba*” (4 recenzje).
8. „*Arcybiskup Jakub Swinka i jego epoka*” (2 recenzje).
9. „*Z dziejów Kościoła w Polsce*” (2 recenzje).
10. „*Sobory powszechne a Polska*” (3 recenzje).

głędzie Katolickim”, „Przeglądzie Powszechnym”, „Dziś i Jutro”, „Kierunkach” i w „Słowie Powszechnym”²².

Profesor Silnicki z reguły z recenzentami nie polemizuje. Wyjątkowo tylko zareplikował swoim artykułem p. t. „*Moim recenzentom w odpowiedzi*” na recenzje ks. dr W. Karasiewicza z Poznania, prof. J. Kłoczowskiego z Lublina i ks. prof. A. Liedtkego z Pelplina — omawiające jego prace o arcybiskupie Jakubie Świnie, biskupie Nankerze i prymasie Mikołaju Trąbie — zamieszczonym w 1959 w t. IX „*Naszej Przeszłości*”. Ta, tak obszerna, bo 19 stronicowa i ostra w tonie odpowiedź, spowodowana była głównie faktem, że ci trzej recenzenci nie dopatrzili się w jego pracach niemal żadnych zalet, natomiast nadzwyczajną wprost gorliwość wykazali w wyszukiwaniu w nich błędów, niedociągnięć i usterek. W takiej sytuacji każdy autor musi stanąć w swej obronie i dać odprawę jednostronnej i niesprawiedliwej ocenie.

Prace Tadeusza Silnickiego, ich streszczenia²³, oraz jego recenzje pojawiały się w różnych miastach i w różnych wydawnictwach. Najwięcej ukazało się ich we Lwowie, Poznaniu, Warszawie i Krakowie. Prace jego znajdujemy w „Przeglądzie Teologicznym”, „Przewodniku Historyczno-Prawnym”, w „Studiach nad historią prawa polskiego”, w „Sprawozdaniach Towarzystwa Naukowego we Lwowie”, w „Rocznikach Historycznych”, „Życiu i Myśli”, w „Pracach i Sprawozdaniach Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”, w „Przeglądzie Zachodnim”, w „Kwartalniku Historycznym”, oraz w wydawnictwie Instytutu „Pax”. Szereg jego studiów pojawiło się też w osobnych odbitkach. Pierwsza drukowana jego rozprawa „*Prawo elekcji królów w dobie jagiellońskiej*” oraz rozprawa habilitacyjna „*Organizacja archidiaconatu w Polsce*” ukazały się w „Studiach nad historią prawa polskiego” we Lwowie, pod redakcją Oswalda Balzera; czołowe zaś dzieło „*Dzieje i ustrój Kościoła na Śląsku do końca XIV w.*” w t. II „*Historii Śląska od najdawniejszych czasów do r. 1400*”, redagowanej w Krakowie przez profesora Stanisława Kutrzebę i profesora Władysława Semkowicza. Największe zaś jego prace powojenne — począwszy od r. 1953 — drukowane były w Instytucie Wydawniczym „Pax” w Warszawie.

²² Krótkie wzmianki o monografiach profesora Silnickiego z lat 1952—1960 znajdujemy też w „*Naszej Przeszłości*”, „*Homo Dei*”, „*Tygodniku Powszechnym*”, „*Wrocławskim Tygodniku Katolickim*” i w „*Słowie Powszechnym*”. Zamieszczają je także biuletyny Instytutu Wydawniczego „Pax”.

²³ Por. a) „*Organizacja archidiaconatu w Polsce*” w „*Sprawozdaniach Tow. Naukowego we Lwowie*” (1927), b) „*Legacja kardynała Gwidona, jego synod wrocławski w r. 1267 i statuty tego synodu*”, c) „*Legat Hugo*”, d) „*Kongres poznański z 1930*” — te trzy ostatnie pozycje w „*Sprawozdaniach Poznańskiego Tow. Przyjaciół Nauk*” z lat 1930 i 1933. Artykuły Tadeusza Silnickiego znajdują się również w „*Słowniku Starożytności Słowiańskich*”.

Artykuły i studia Tadeusza Silnickiego ukazywały się również w okolicznościowych wydaniach, jak w „Pamiętniku IV Zjazdu Historyków Polskich” (Lwów 1925 — sam zjazd odbył się w Poznaniu), w „Księdze pamiątkowej ku czci Oswalda Balzera” (Lwów 1925), w „Księdze pamiątkowej ku czci Władysława Abrahama” (Lwów 1930—31) i w dziele zbiorowym p. t. „La Pologne au VII Congres International des Sciences Historiques” (Varsovie 1933). Szereg artykułów Tadeusza Silnickiego — o charakterze popularnym — znajdujemy w polskich, katolickich pismach tygodniowych i codziennych, oraz w kalendarzach „Caritas”. Pisze w nich np. o zjeździe w Poznaniu w 1530 r., o profesorze Władysławie Abrahamie („Tęcza”), gotyckim kościele św. Krzyża we Wrocławiu, św. Wojciechu, prymasie Mikołaju Trąbie („Dziś i Jutro”), św. Jadwidze, księżnej Śląska („Wrocławski Tygodnik Katolicki”), o soborach („Kierunki” i „Za i przeciw”), o wprowadzeniu chrześcijaństwa do Polski („Słowo Powszechne”), oraz o polskich synodach prowincjonalnych (Kalendarz „Caritas” za r. 1964). „Słowo Powszechne” w nr 285 z 1958 i w nr 272 z 1962, „Za i przeciw” w nr 52 z 1961 oraz „Kierunki” w nr nr 47 i 49 z 1962 zamieszczają też jego fotografię.

Profesor Silnicki zasłynął przede wszystkim jako autor prac konstrukcyjnych. Pod tym względem podobny był do swego rówieśnika, również ucznia i docenta profesora Abrahama — Leona Halbana (1893—1960), profesora U. J. K. we Lwowie, później K. U. L. i Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie²⁴. Mimo archiwalnych badań w Melk, Wiedniu, Paryżu, Berlinie i Wrocławiu, mimo dużych osiągnięć nad analizą „Collectio trium partium” Iwona z Chartres, bullą „Benedictina” i „Liber Niger”, kopiażem kapituły wrocławskiej, zawierającym, między innymi, statuty synodalne kardynała Gwidona z 1267 r. nie pociągnęły go źródła prawa kościelnego, tak jak profesora Sawickiego z Warszawy i profesora Vetulaniego z Krakowa, czy z wcześniejszych kanonistów profesora Bolesława Ulanowskiego, wybitnego paleografa²⁵.

Czytając prace Dostojnego Jubilata nie trudno zauważyć jego rozległych zainteresowań badawczych, obejmujących nie tylko historię polityczną, historię Kościoła, historię prawa polskiego i prawa kościelnego ale, również i historię sztuki kościelnej. Sztukę dawnych cza-

²⁴ Por. K. Koranyi, „Leon Halban”, Państwo i prawo, z. 10, Warszawa 1960, str. 626—627. W tym kierunku badań pójdą też dwaj uczestnicy seminarium Abrahama: ks. Piotr Kałwa, obecny ordynariusz diecezji lubelskiej i ks. Michał Wyszynski, od 1925 r. profesor prawa kanonicznego na uniwersytecie lwowskim, zaś po wojnie profesor prawa rzymskiego kolejno na uniwersytetach: toruńskim i wrocławskim.

²⁵ Por. M. Patkaniowski „Dzieje Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego od reformy Kollątajowskiej do końca XIX stulecia”, Kraków 1964, str. 336—337.

sów studiuje u profesora Jana Bołoz-Antoniewicza we Lwowie, popularyzuje ją w prelekcjach w „Powszechnych Wykładach Uniwersyteckich” w Poznaniu i we Wrocławskim Seminarium Arcybiskupim oraz pisze niekiedy na ten temat osobne artykuły, jak np. w nr 50 „Dziś i Jutro” z 1953 r. o gotyckim, dwukondygnacyjnym kościele św. Krzyża we Wrocławiu. Zagadnienia z historii sztuki wplata też czasem do swych prac z historii Kościoła. Np. w monografii o biskupie Nankerze potrafi z różnym znanstwem pisać zarówno o jego statutach diecezjalnych krakowskich z 1320 r., jak i o rozpoczętej przez niego gotyckiej katedrze w Krakowie, jej wzorach architektonicznych i późniejszym bogactwie wnętrza. Interesuje go tak sztuka dawna jak i nowsza, świecka jak i kościelna. W jego itinerarium zagranicznym znajdujemy zawsze miasta i miejsca znane z dawnych zabytków architektonicznych.

Z tymi, humanistycznymi zamiłowaniem (w Akademii Handlowej w Poznaniu wykłada przed wojną przez jakiś czas wybrane zagadnienia z dziejów kultury polskiej i europejskiej) łączy również znanstwo literatury pięknej, tak polskiej jak i obcej — szczególnie francuskiej i niemieckiej. W prywatnej bibliotece profesora Silnickiego, obok dzieł z dziedziny historii, prawa i sztuki, sporo miejsca zajmują książki z literatury pięknej, tak autorów dawniejszych jak i współczesnych (wielbiciel prozy Jana Parandowskiego i Daniela Ropsa). To czytanie w beletrystyce widać, między innymi, w jego stylu pisarskim, kształconym na najlepszych wzorach. Zalety tego stylu: poprawność, jasność i obrazowość podkreślają niejednokrotnie liczni jego recenzenci. Na tematy języka naukowego rozmawia często na ćwiczeniach ze studentami, a już zawsze i obowiązkowo na swym seminarium. Tadeusz Silnicki należy do tych historyków, na których pracach możemy się uczyć dobrego stylu i jasnej konstrukcji. W naszej nauce historycznej jest bowiem kontynuatorem — jeśli chodzi o piękny i poprawny styl — takich wybitnych historyków, jak np. Szymon Askenazy, Oswald Balzer, arcybiskup Michał Godlewski Roman Grodecki, Ludwik Kubala, Stanisław Smolka, czy Karol Szajnocha.

Praca profesora Silnickiego poświęcone są prawie wyłącznie problematyce polskiej. Najwięcej jego pozycji chronologicznie wiąże się z dobą Średniowiecza, której jest w Polsce niepoślednim znawcą. Szczególną jego specjalnością stały się średniowieczne dzieje Kościoła na naszych Ziemiach Odzyskanych: Śląsku i Pomorzu. Żadnemu chyba autorowi nie udało się dotąd zebrać tylu materiałów historycznych, świadczących o polskości Kościoła na tych ziemiach. A jest to materiał przekonywujący, rzetelnie zestawiony i opracowany ²⁶.

²⁶ W okresie powojennym dziejom Kościoła na Ziemiach Odzyskanych poświęcił również popularne prace Aleksander Rogalski. Por. jego

W dorobku Jubilata znajdujemy różne i bogate gatunki badawcze i pisarskie. Są w nich prace typu ściśle naukowego, eseje historyczne, prace typu popularnego oraz artykuły w bieżącej prasie katolickiej. Tadeusz Silnicki jest mistrzem zarówno w dużych dziełach jak i w małych studiach.

Jego twórczość obfituje też w różną tematykę. Są tam i obszerne dzieje Kościoła na Śląsku i Pomorzu, są — na szerokiej płaszczyźnie — przedstawione średniowieczne stosunki Polski ze Stolicą Apostolską, są historie instytucji kościelnych, jak archidiakonaty czy legacja papieska, są badania nad wpływami prądów francuskich na średniowieczny Kościół w Polsce — w wielorakich dziedzinach i aspektach — są świetne biografie dawnych polskich dostojników kościelnych, czynnych zarówno na polu kościelnym jak i politycznym, są studia nad soborami i udziałem w nich Polski, jest wreszcie wnikliwa analiza pomników ustawodawczych. Pod względem różnorodności tematyki badawczej i znakomitej formy pisarskiej Tadeusz Silnicki wybija się zdecydowanie na plan pierwszy wśród polskich kanonistów.

Te na pozór różne jego dzieła, ułożone według chronologii treści, dają jakiś bardzo wyraźny obraz Kościoła w Polsce, od czasów najdawniejszych aż do dni obecnych. Średniowieczny polski Kościół — w jego ujęciu — wiąże się, jak najściślej, z romańskim Zachodem, czerpie z jego bogatej kultury i żywo uczestniczy w jej przejawach. Profesor Silnicki chyba najlepiej z polskich historyków Kościoła udowodnił tezę Konrada Grünhagena, że Polska — ponad Niemcami — zawsze najchętniej i najskuteczniej łączyła się z Francją²⁷. Stamtąd bowiem — podobnie jak i z Włoch — przychodzili do nas wybitni duchowni — nie rzadko głośni legaci papiescy — przywożąc ze sobą znajomość tamtejszych zwyczajów kościelnych, przepisów i zbiorów prawnych, reguł kanonicznych, instytucji kościelnych i ich organizacji.

W studiach swych opiera się zawsze na podstawie źródeł i skrzętnie wykorzystuje wszelką dostępną literaturę przedmiotu. Tej rzetelności badawczej domaga się również od innych i potrafi ją ocenić. Jest ostrożny w stawianiu hipotez i umiarkowany w przeprowadzaniu jakichkolwiek porównań. Potrafi jednak rzucić źródła na szersze tło historyczne i zrozumieć tendencje rozwojowe danych prądów czy instytucji, albo odgadnąć intencje i myśli przewodnie badanych przez

pióra: „Kościół Katolicki na Śląsku” Warszawa 1955 „Kościół katolicki na Warmii i Mazurach”, Warszawa 1956. Odnośnie historii archidiecezji wrocławskiej odnotować należy 259 stronicową pracę ks. W. Urbana, biskupa sufragana we Wrocławiu, p. t. „Zarys dziejów diecezji wrocławskiej”, Wrocław 1962.

²⁷ Por. „Strahlen jenes Glanzes, der damals die Romanen umstrahlte drangen nun auch in den fernen Osten und bewirkten, dass die Polen über Deutschland hinweg den Franzosen die Hand reichten”, „Geschichte Schlesiens”, t. I. Gotha 1884, str. 19.

się postaci. Stąd — w jego ujęciu — nabierają dziwnej żywości takie odległe postacie jak św. Wojciech, kardynał Hugo, kardynał Gwido, arcybiskup Jakub Świnka, biskup Nanker czy prymas Mikołaj Trąba. Z prawdziwą plastyką i jasnością potrafi też przedstawić dzisiejszemu prawnikowi warsztat ustawodawczy z XIII w. i sposób redakcji postanowień synodalnych czego przykład dał w swej bardzo udanej i odkrywczej pracy o postanowieniach wrocławskich kardynała Gwidona z 1267 r. Do jego książek zaglądnij z pożytkiem zarówno fachowy historyk jak i historyk amator ²⁸.

Profesor Silnicki związany był z trzema uniwersytetami: lwowskim, poznańskim i krakowskim, oraz — przez parę lat — z Arcybiskupim Seminarium Duchownym we Wrocławiu. Najdłużej — jako profesor — pozostawał na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Tu, w 1929 r., zorganizował katedrę i zakład prawa kościelnego i przez prawie lat 20 czuwał nad ich rozwojem. Sporo też czasu spędził w tamtejszej Bibliotece Uniwersyteckiej i w Bibliotece Raczyńskich, w których zrodziła się większość jego prac naukowych. Był człowiekiem Towarzystwa Naukowego i Towarzystwa Historycznego we Lwowie, współpracownikiem Komisji Historycznej i Prawniczej Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie, jest — od szeregu lat — członkiem Société d'Histoire du Droit w Paryżu i Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Przez kilka lat wchodził również do komitetu redakcyjnego miesięcznika „Życie i Myśl”, z talentem kierowanego przez profesora Zygmunta Wojciechowskiego z Poznania. Był ostatnim, najdłużej wykładającym profesorem prawa kościelnego na świeckich wydziałach prawa w Polsce.

Jubileusz pięćdziesięciolecia pracy naukowej Tadeusza Silnickiego — w którym mieści się przeszło 30 lat jego profesury — jest wydarzeniem dużej rangi dla polskiej historii Kościoła i kanonistyki. W służbę bowiem tych dwu dziedzin wiedzy oddał swoje przekonania, zdolności i utalentowane pióro. Poświęcił im ogrom badawczego trudu, najlepsze lata swego życia i najlepsze dzieła swej twórczości pisarskiej. Na tym jego dorobku naukowym opiera się dziś pewnie historyk Kościoła, kiedy — w związku z „Sacrum Poloniae Millenium” — zbliża się w swych badaniach do źródeł i pierwszych wieków naszego chrześcijaństwa.

²⁸ Tak na wpół popularnie pisane prace historyczne zyskują dziś coraz więcej czytelników. Słusznie zaznaczał nieraz profesor Silnicki, że ten gatunek pisarski jest w Polsce jeszcze mało znany i słabo oceniany. Oczywiście w pracach tego typu winny w umiejętną całość łączyć się „vetera” i „nova”. W tym kierunku twórczości celują specjalnie Francuzi. Dość wskazać tu na Daniela Ropsa (Henry Petiot) i André Maurois.

Dostojnemu Jubilatowi, z okazji tak bogatego Pięćdziesięciolecia, życzyć należy jeszcze wielu sukcesów w pracy naukowej i tradycyjnego „ad multos annos”.

Summariu m

DE PROFESSORE DOCTORE THADDAEO SILNICKI

Anno 1963 quinquaginta iam erant anni, postquam professoris Thad-daei Silnicki liber, historiae iurisque interpretationi consecratus, c. i. „*De regum eligendorum iure Jagellonica aetate rato*”, typis exriptus est. Intra quae decum profecto lustra indefessus rerum gestarum investigator et canonista litteras Polonorum doctas copiosa serie praestantissimorum studiorum auxit et ditavit, quibus permultas sane et quidem maxime rates quaestiones indagavit, in quo eleganti semper ac compta lingua vernacula felicissime utebatur.

Haec quinquaginta fere annorum seges uberrima animum in se convertit, praesertim cum late pateat et ad diversas questiones explicandas pertineat, quae tam res respiciant, quam temporum descriptiones et regionum. Auctor doctissimus perquam peritum aestimatorem se praestitit non solum historiae civilis atque ecclesiasticae, historiae iuris Poloniae, sed ante omnia historiae iuris ecclesiastici.

Professor Thaddaeus Silnicki notus est omnibus propter studia, quibus animum acutum ad excogitandum probavit, quaeque fere omnia Poloniae rebus tractandis dedit. Doctissimi viri libri, quod ad temporis spatium spectat, maximam partem in medii aevi aetate versantur. Inter viros doctos, qui hodie Ecclesiae historiam tractant, et inter canonistas idem peritissimus viget existimator rerum, quae in antiquissimis Poloniae provinciis, nunc recuperatis, Silesia et Pomerania, gerebantur.

Professor sacra semisaecularia faciens, natus est die 5 Octobris anni 1889 in Wierzchosławice, vico Poloniae Minoris. Postquam gymnasii scholas, historiae iurisque studia in Universitate Joannis Casimiri Leopolitana absolvit, anno 1914 ad amplissimum doctoris philosophiae gradum promotus est. Annis 1914—1929 in scholis Leopolitanis magistri officio fungitur. Civis academicus discipulus fuit Oswald Balzer, historiae iuris Poloniae professoris nec non Ladislai Abraham, iuris ecclesiastici professoris, a quo anno 1927 veniam legendi adeptus est dissertatione conscripta, ci i. „*De forma et temperatione archidiaconatus in Polonia*”.

Lutetiae Parisiorum quoque scholas frequentabat a professore Paulo Fournier (Sorbonne) itemque a professore Roberto Généal (Ecole des Hautes Etudes) de historia iuris ecclesiastici habitas. Anno 1929 locum obtinuit professoris extraordinarii iuris ecclesiastici Ordini Juridico-Oeconomici Universitatis Posnaniensis. Aliquot annos de iure ecclesiastico scholas habebat Cracoviae in Universitate Jagiellonica. Professor ordinarius designatus est anno 1948, anno vero 1960 vacationem muneris accepit.

Haec studia professoris, quinquagenarium muneris decursum celebrantis, maximi sunt momenti, digna, quae hoc loco appellentur:

1. „*De regum eligendorum iure Jagellonica aetate rato*”, 1913, pp. 124.
2. „*De forma et temperatione archidiaconatus in Polonia*”, 1927, pp. 158.
3. „*De historia ac statu Ecclesiae in Silesia usque ad finem saec. XIV*”, I ed. 1939, pp. 380, II ed. 1953, pp. 408.

4. „*De Ladislao Abraham (1860—1941)*”, I ed. 1950, pp. 82, II ed. 1962, pp. 77.
5. „*De Nankero episcopo*”, 1953, pp. 133.
6. „*De Nicolao Trąba archiepiscopo*”, 1954, pp. 204.
7. „*De Jacobo Świnka archiepiscopo eiusque aetate*”, (liber una cum Casimiro Gołąb conscriptus), 1956, pp. 312.
8. „*De Ecclesiae Polonae historia — quaestiones selectae*”, 1960, pp. 500. Opus ex hisce constat dissertationibus, quae annis 1925—1960 lingua Polona typis exaratae sunt:
 - A. „*De Sacro Poloniae Millenio*”, pp. 5—48.
 - B. „*De Sancto Adalberto, homine et Sancto, de eiusque actionibus sua aetate susceptis*”, pp. 49—103.
 - C. „*De Christianae religionis primordiis eiusque statu in Pomerania*”, pp. 105—200.
 - D. „*Ecclesiae Polonae in Silesia auctoritas, quae fuerit saec. XI—XIII*”, pp. 201—250.
 - E. „*De archidiaconatus in Polonia statu*”, pp. 251—264.
 - F. „*De Ecclesia et libero in Polonia medii aevi arbitrio in locorum possessione ordinanda*”, pp. 265—293.
 - G. „*De Hugone St. Cher cardinali legato eiusque cum Polonia commercio*”, pp. 295—320.
 - H. „*De Guidone cardinali legato, eius concilio Wratislaviensi a. 1267 et de eius concilii statutis*”, pp. 321—379.
 - I. *Qua auctoritate Gallia apud Ecclesiam in Polonia medio aevo fuerit*”, pp. 381—454.
 - K. „*De consilio emendationis Polonorum monasteriorum ordinis Sancti Benedicti et de Concilio Oecumenico Constantiensi*”, pp. 455—481.
 - L. „*De ordine visitationis saec. XV ineunte composito*”, pp. 483—499.
9. „*De ratione inter Poloniam et Concilia Oecumenica intercedente*”, 1962, pp. 164.
10. „*De Ecclesiae in Polonia forma eiusque origine Mesconis I et Boleslai Chabri aetate*”, 1962, pp. 42.
11. Opuscula ad prelum parata:
 - A. „*De monasteriis et de monachorum vita*”.
 - B. „*De Ecclesiae historia in Polonia saec. XV*”.
 - C. „*De Hedvige Polonorum ac Lithuanorum regina*”.

Uberriam Thaddaei Silnicki messem prospere acceperunt libro-rumque eius censuram fecerunt eius seminis viri doctissimi, ut Henricus, Felix Schmid, Universitatis Graecensis professor, Jacobus Sawicki, Universitatis Varsoviensis professor, Casimirus Tymieniecki et Sigismundus Wojciechowski Universitatis Adami Mickiewicz Posnaniensis ac sacerdos Thaddaeus Glemma et Adamus Vetulani Universitatis Jagiellonicae Cracoviensis professores.